

Cuprins

Prefață.....	9
Cuvânt înainte	11

PARTEA I

• Accepții ale termenului. Textul dramatic. Arta spectacolului teatral.....	17
---	----

SPECII LITERARE ALE DRAMATURGIEI.....	23
---------------------------------------	----

♦ TRAGEDIA - definiție, trăsături.....	23
--	----

□ SOFOCLE - date biografice, opera	25
• „ANTIGONA” - Tragedie antică greacă - prezentare generală.....	26
• „OEDIP REGE” - Tragedie antică greacă - eseu structurat	30

□ MIHAIL SORBUL - date biografice, opera.....	39
• „PATIMA ROȘIE” - tragedie	40
* Povestirea subiectului pe acte și scene.....	42
* Caracterizarea personajelor.....	56
* Interpretări și semnificații.....	65

♦ DRAMA - definiție, trăsături.....	68
• „DESPOT-VODĂ” - de Vasile Alecsandri.....	70
* Prezentare generală	70
• „VLAICU-VODĂ” - de Alexandru Davila	72
* Prezentare generală	72

□ BOGDAN PETRICEICU HASDEU - date biografice, opera.....	74
• „RĂZVAN ȘI VIDRA” - dramă istorică.....	77
* Esem structurat	77
* Momentele subiectului	78
* Caracterizarea personajelor.....	84

□ BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA - date biografice, opera.....	90
• „APUS DE SOARE” - dramă istorică.....	91
* Eseu structurat	91
* Portretul lui Ștefan Cel Mare	94
□ CAMIL PETRESCU - date biografice, opera.....	96
➤ NOUA ESTETICĂ ÎN LITERATURĂ	98
❖ Concepte estetice	98
❖ Teme și motive în opera lui Camil Petrescu	99
❖ Personajele lui Camil Petrescu.....	99
❖ Stilul anticalofil.....	100
• „JOCUL IELELOR” - povestirea subiectului pe acte, tablouri și scene	101
• „JOCUL IELELOR” - eseu structurat	123
* Caracterizarea personajelor.....	130
* Antinomii și semnificații ideatice.....	135
• „ACT VENEȚIAN” - povestirea subiectului pe acte și tablouri.....	139
* Caracterizarea personajelor.....	152
* Interpretări și semnificații.....	157
• „SUFLETE TARI” - povestirea subiectului pe acte și tablouri.....	158
* Caracterizarea personajelor.....	173
* Semnificații și interpretări.....	176
□ LUCIAN BLAGA - date biografice, opera	178
• „MEȘTERUL MANOLE” - eseu structurat.....	180
* Caracterizarea personajelor.....	186
* Inspirația mitică.....	187
• PARALELĂ LITERARĂ - balada populară „Monastirea Argeșului” și drama „Meșterul Manole” de Lucian Blaga	188
* Eseu structurat.....	188
* Structură schematică.....	190
□ MARIN SORESCU - date biografice, opera	199
• „IONA” - eseu structurat.....	201
* Interpretări și semnificații.....	207
* Caracterizarea protagonistului	208
□ EUGEN IONESCU - date biografice, opera.....	212
• „CÂNTĂREAȚA CHEALĂ” - eseu structurat.....	214
• „REGELE MOARE” - eseu structurat.....	221

□ MATEI VIȘNIEC - date biografice, opera	229
• „CAII LA FEREASTRĂ” - eseu structurat	230
* Interpretări și semnificații.....	235
• „VREM SĂ VĂ DĂRUIM CÂTE O FEREASTRĂ” - eseu structurat ...	230
 ♦ COMEDIA	237
➔ EVOLUȚIA COMEDIEI	242
 □ VASILE ALECSANDRI - date biografice, opera	243
• „CHIRIȚA ÎN PROVINȚIE” - eseu structurat.....	246
* Sursele comicului.....	251
* Caracterizarea personajelor.....	252
 □ ION LUCA CARAGIALE - date biografice, opera	256
• Sursele comicului în comediile lui Ion Luca Caragiale.....	259
 • „O NOAPTE FURTUNOASĂ” - eseu structurat.....	260
* Caracterizarea personajelor.....	268
* Sursele comicului în piesa „O noapte furtunoasă”.....	275
 • „O SCRISOARE PIERDUTĂ” - eseu structurat.....	280
* Caracterizarea personajelor.....	291
* Modalități artistice de caracterizare ale personajelor din comedia	
„O scrisoare pierdută” de Ion Luca Caragiale	300
* Sursele comicului în piesa „O scrisoare pierdută”	
de Ion Luca Caragiale	302

PARTEA A II-A

RELAȚIA DINTRE DOUĂ PERSONAJE308

★ PERSONAJE DE DRAMĂ	308
▽ RELAȚIA DINTRE RĂZVAN ȘI VIDRA	308
- drama „Răzvan și Vidra” de Bogdan Petriceicu Hasdeu.....	308
▽ RELAȚIA DINTRE GELU RUSCANU ȘI ȘERBAN SARU-SINEȘTI	313
- drama „Jocul ielelor” de Camil Petrescu.....	313

∇ RELAȚIA DINTRE ANDREI PIETRARU și IOANA BOIU-DORCANI.....	319
- drama „Suflete tari” de Camil Petrescu.....	319
* PERSONAJE DE COMEDIE.....	325
∇ RELAȚIA DINTRE ZAHARIA TRAHANACHE și NAE CAȚAVENCU	325
- comedia „O scrisoare pierdută” de Ion Luca Caragiale	325
∇ RELAȚIA DINTRE ȘTEFAN TIPĂTESCU și ZOE TRAHANACHE.....	331
- comedia „O scrisoare ” de Ion Luca Caragiale	331
∇ RELAȚIA DINTRE TACHE FARFURIDI și IORDACHE BRÂNZOVENESCU	335
- comedia „O scrisoare ” de Ion Luca Caragiale	335
Bibliografie selectivă	340

Cuvânt-înainte

Lucrarea *LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU ELEVI*, cu cele trei volume ale sale, POEZIA, PROZA și DRAMATURGIA, constituie o unitate de creație literară, la care apreciez, pe lângă volumul mare de opere, originalitatea, calitatea, valoarea științifică și actualitatea temelor abordate. Expriimarea, limbajul și aplicarea conceptelor operaționale sunt originale și adecvate capacității de înțelegere și de învățare specifice vârstei elevilor.

Trilogia doamnei prof. Mariana Badea vine în completarea manualelor și a auxiliarelor utilizate în procesul învățării prin valoarea științifică a lucrării, organizată pe diferitele perioade ale istoriei literaturii române, cuprinzând și curentele literare care se studiază în învățământul preuniversitar.

Remarcabil este faptul că trilogia conține studii de caz, sinteze și paralele literare, ceea ce nu există în nicio altă carte destinată învățământului.

Cărțile doamnei prof. Mariana Badea mi-au fost de un real ajutor în cariera de profesor, atât în primii ani la catedră, cât și ulterior, în activitatea de perfecționare, prin susținerea și obținerea gradelor didactice. Totodată, remarc faptul că elevii mei preferă ca instrument auxiliar aceste scrieri, pe care le folosesc în scopul înțelegerii optime și al aprofundării lecțiilor de literatură, având ulterior rezultate bune și foarte bune la examenul de bacalaureat.

În concluzie, îi adresez doamnei prof. Mariana Badea sincerele mele aprecieri și gratitudinea mea pentru întreaga sa activitate în calitate de eseist valoros, lingvist și filolog riguros. Reeditarea trilogiei de eseuri structurate despre literatura română destinată elevilor este, așadar, o idee excepțională.

MIHAI MIHAELA,
profesor de limba și literatura română la
Liceul Teoretic „Dante Alighieri” din București

Ideea reeditării trilogiei de eseuri structurate despre literatura română este mai mult decât binevenită. De ce binevenită? Deoarece reprezintă un material bogat, selecționat cu rigoare și acuratețe, în conformitate cu programa Ministerului Educației pentru învățământul preuniversitar.

Volumele trilogiei **LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU ELEVI – POEZIA, PROZA NARATIVĂ și DRAMATURGIA** – prezintă în ordine cronologică operele literare clasice din literatura română, de la origini până în prezent.

Eseurile structurate folosite în interpretarea operelor literare pot fi: **analiză literară, comentariu literar, caracterizare de personaje, rezumat, paralelă literară, sinteză literară** etc. Toate acestea se regăsesc în paginile acestei trilogii, adaptate tipului de subiect analizat.

Toate materialele realizate au fost gândite, revizuite iar și iar, organizate, cizelate și esențializate astfel încât să faciliteze înțelegerea și reținerea informațiilor prezentate.

Acestă trilogie a apărut ca urmare a experienței la catedră a autoarei sale, dar, mai ales, datorită preocupărilor și pasiunii acesteia pentru limba și literatura română, precum și dorinței de a asigura pentru subiecții cuprinși în actul educativ un suport pentru orele de literatură română.

Realizarea unei lucrări atât de ample, care abordează toate domeniile literaturii, a necesitat parcurgerea unei vaste bibliografii care, în timp, a condus la decantarea ideilor și a interpretărilor originale ale autoarei. Este impresionantă *competența, rigoarea și claritatea ideilor* exprimate, demers susținut pe tot parcursul acestei lucrări atât de extinse.

Având în vedere experiența autoarei, fie că ne referim la volumele de proză, fie la cele de dramaturgie și poezie, la fel ca și în ediția precedentă, aceasta a simțit nevoia ca mai întâi să definească și să explice termenii și conceptele operaționale utilizate. *Explicațiile teoretice de la începutul volumelor*, ilustrate cu exemple pertinente, urmăresc ca cititorul tânăr să poată înțelege și folosi corect aceste noțiuni.

Volumul și varietatea analizelor prezentate, precum și calitatea științifică a acestora sunt cu adevărat impresionante.

Volumul al treilea, **DRAMATURGIA**, respectă întocmai cerințele unui eseu structurat. Se deschide cu noțiuni teoretice despre genul dramatic și speciile sale, materialul literar fiind apoi grupat pe capitole: tragedia, drama, comedia.

În fața acestei întreprinderi intelectuale atât de vaste, se poate afirma pe drept cuvânt că trilogia nu este altceva decât o *istorie a literaturii române*, prin *eseuri structurate, pentru învățământul preuniversitar*, o realizare cu adevărat excepțională a autoarei, fiind unică pe piața cărții școlare și de un real folos pentru învățământul preuniversitar.

Prin pasiunea pentru limba română, autoarea deține o poziție aparte printre specialiștii din domeniu, ocupându-se la fel de intens și de gramatica limbii române. Cărțile sale de gramatică, revăzute și adăugite permanent, constituie un ghid folositor pentru toți cei care doresc să scrie și să vorbească corect românește. Ca întotdeauna, aceste cărți sunt clare, cu multe exemple, cu exerciții și cu o secțiune de răspunsuri în care, din nou, se explică detaliat de ce este corectă numai o anumită soluție.

În concluzie, trilogia **LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU ELEVI – POEZIA, PROZA NARATIVĂ și DRAMATURGIA** – constituie o lucrare necesară și utilă, ce reprezintă un câștig enorm pentru învățământul preuniversitar.

Prof. univ. Victoria Vușcan

PARTEA I

Accepții ale termenului. Textul dramatic. Arta spectacolului teatral

GENUL DRAMATIC este una dintre categoriile fundamentale ale literaturii și reunește operele literare scrise pentru a fi reprezentate pe **scena unui teatru**.

Autorul își exprimă *ideile, sentimentele și concepțiile prin intermediul personajelor* care participă la *acțiunea subiectului literar*. **Scriitorul** este prezent numai în indicațiile destinate actorilor și regizorilor prin *didascalii* (*paranteze de autor/ paranteze regizorale*), care se referă la *acțiunea personajelor: la gesturi și la mimică (elemente nonverbale), la inflexiunea vocii (elemente paraverbale), la decor și la „mișcarea” personajelor pe scenă*.

Personajele textului dramatic comunică între ele sau se adresează spectatorilor prin intermediul **dialogului și al monologului**.

Termenul **dramaturgie** definește *totalitatea operelor dramatice ale unui autor, epoci, școli literare, literaturi*, incluzând totodată și *arta punerii în scenă a pieselor de teatru*.

Cuvântul **teatru** vine de la **grecescul „theatron”**, derivat al verbului **„theasthai”** care înseamnă *„a privi”* și denumea, inițial, publicul privitor, așezat în semicerc, iar mult mai târziu, în Renaștere, cuvântul teatru s-a folosit pentru construcția arhitecturală în care se reprezentau operele dramatice.

Cuvântul **„dramatic”** vine de la grecescul **„drama”**, care înseamnă **„acțiune”**.

Operele dramatice se mai numesc și **piese de teatru** și sunt cele mai vechi specii literare – populare sau culte –, manifestându-se ca o artă sincretică, adică îmbină textul cu muzica, dansul și pantomima.

Speciile dramatice tradiționale sunt: **tragedia, drama și comedia**. Dramaturgia modernă înregistrează și alte specii, care se adaugă celor menționate: **parabola, teatrul mitic, drama de idei, teatrul absurd** etc. Operele dramatice, asemenea tuturor creațiilor beletristice, au **caracter ficțional**.

Operele dramatice au caracteristici specifice:

- **Conflictul/** confruntarea între două personaje, idei, situații declanșează acțiunea piesei;
- Textul dramatic este structurat pe **replici, scene, tablouri, acte**;
- **Numele personajului** este urmat de două-puncte și de replica rostită de acesta;
- Intervenția autorului se face exclusiv în **didascalii (indicații scenice)**;
- Modurile de expunere sunt: **dialogul, monologul, tirada**.

STRUCTURA ȘI COMPOZIȚIA TEXTULUI DRAMATIC

- ◆ **ACTELE** sunt principalele diviziuni ale operei dramatice care structurează subiectul și reprezintă o etapă a desfășurării acțiunii în piesa de teatru.
- ◆ **TABLOURILE** sunt diviziuni specifice pieselor moderne sau subdiviziuni ale actelor și marchează schimbarea decorului și/ sau trecerea timpului.
- ◆ **SCENELE** indică ieșirile și intrările personajelor pe scenă.
- ◆ **INDICAȚIILE SCENICE/ PARANTEZELE DE AUTOR** sau **DIDASCALIILE** cuprind îndrumările autorului scrise între paranteze și destinate actorilor sau regizorului în vederea montării spectacolului. ele se referă la **componența decorului**, la **gesturile, mimica, intonația sau mișcarea actorilor pe scenă** (atitudini nonverbale și paraverbale), la **sunetul** (diverse zgomote) și la **luminile** spectacolului.
- ◆ **PERSONAJELE** operei dramatice sunt cele care participă la subiectul piesei. În funcție de importanța pe care o au în derularea acțiunii, personajele sunt **principale, secundare, episodice** sau **figuranți**, iar după felul în care sunt conturate ele pot fi **individualizate, tipice** sau **simbolice**. Caracterul personajelor este neevolutiv, fiind definit printr-o singură dimensiune.

MODALITĂȚI DE CONSTRUCȚIE A PERSONAJULUI DRAMATIC:

I. Caracterizarea directă se face prin referire asupra personajului în mod direct de către:

- a) alte personaje din piesă;
- b) personajul însuși (autocaracterizare);
- c) de către autor, prin intermediul didascalilor;